

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/230/2016
Identifikačné číslo spisu:	5113218281
Dátum vydania rozhodnutia:	16.08.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:5113218281.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Q., bývajúcej v D., zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Patrícia Bednářová & JUDr. Sabína Hodoňová, so sídlom v Žiline, Mariánske námestie 31, proti žalovanému V., bývajúcemu v D., o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 17 C 165/2013, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo 14. júna 2016 sp. zn. 11 Co 177/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina rozsudkom z 11. januára 2016 č. k. 17 C 165/2013 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala uloženia povinnosti žalovanému zdržať sa v budúcnosti tvrdení o tom, že je duševne chorá, že by sa mala liečiť a akýchkoľvek iných tvrdení, ktoré by predstavovali neoprávnený zásah do jej osobnostných práv; uloženia povinnosti na najbližšej členskej schôdzi bytového domu po právoplatnosti rozhodnutia sa verejne ospravedlniť, svoje tvrdenia o jej duševnej chorobe odvolať a ospravedlniť sa pred prítomnými vlastníkami a užívateľmi bytov a uloženia povinnosti zaplatiť jej peňažné zadosťučinenie v sume 2 500 eur. Právne svoje rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil § 11, § 13 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, vecne tým, že žalobkyňa v konaní nepreukázala, že by ju žalovaný v období roku 2011 znevážil tvrdenými výrokmi difamujúcej povahy, ktoré by boli spôsobilé poškodiť, resp. ohroziť jej chránené práva v zmysle § 11 Občianskeho zákonníka. V konaní tak nebola splnená základná podmienka a to zásah do osobnej integrity žalobkyne zo strany žalovaného, preto návrh v celom rozsahu zamietol a nevykonal dokazovanie na uplatňovaný peňažný nárok nemajetkovej ujmy, nakoľko za tento fyzická osoba zodpovedá iba vtedy, ak neoprávnený zásah skutočne vyvolala. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukazom na § 142 ods. 1, § 151 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Žiline na odvolanie žalobkyne rozsudkom zo 14. júna 2016 sp. zn. 11 Co 177/2016 rozsudok súdu prvej inštancie s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1, 2 O.s.p. potvrdil a žalovanému náhradu trov konania nepriznal. Uviedol, že sa plne stotožnil so záverom vysloveným v napadnutom

rozsudku, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno a nepreukázala ňou tvrdené skutočnosti. Pokiaľ v odvolaní poukazovala na výpoveď svojho syna, odvolací súd uviedol, že nebolo možné na podklade výpovede jedného svedka ustáliť, že zo strany žalovaného došlo k zníženiu dôstojnosti žalobkyne, pretože sa jedná o príbuzenský pomer svedka a žalobkyne a taktiež došlo k otvorenému konfliktu medzi svedkom a žalovaným. Hodnotiac preto výpoveď tohto svedka v súvislosti s inými vykonanými dôkazmi odvolací súd dospel k záveru, že tvrdenia žalobkyne zostali nepreukázané a tak neunesla dôkazné bremeno na preukázanie skutočností, z ktorých by bolo možné vyvodzovať odôvodnenosť ňou uplatneného nároku.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, ktorá prípustnosť dovolania vyvodzovala z § 420 písm. f/ C.s.p. Navrhla napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Naplnenie dôvodu dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. videla v tom, že súdy neprihliadli na listinný dôkaz ňou založený do súdneho spisu týkajúci sa záznamu o podaní vysvetlenia žalovaného zo 17. septembra 2011, neprihliadli ani na skutočnosť, že žalobkyňa je osobou s ťažkým zdravotným postihnutím, krajský súd v zmysle § 213 ods. 3, 4 O.s.p. dokazovanie nezopakoval a nedoplnil a v zmysle § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania nenariadil pojednávanie a nevypočul žalobkyňu. Súd tak nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobkyňi, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Ďalej zopakovala skutočnosti uvádzané v žalobnom návrhu a tiež v priebehu konania. Zdôraznila, že je osobou s ťažkým zdravotným postihnutím, z toho dôvodu má v zmysle čl. 17 a čl. 22 ods. 1 Dohovoru právo na rešpektovanie svojej fyzickej a duševnej integrity, pričom Dohovor má prednosť pred zákonmi.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení navrhol dovolanie zamietnuť z dôvodu, že okresný súd vykonal vo veci dostatočné dokazovanie a správne rozhodol keď žalobu zamietol, pretože v konaní nebolo preukázané, že by došlo k zásahu do osobnej integrity žalobkyne a odvolací súd sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne treba odmietnuť.

6. Aj po zmene právnej úpravy civilného sporového konania (vrátane dovolacieho konania), ktorú priniesol C.s.p. v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (k tomu porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

7. Dovolací súd v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

8. Pri uplatnení tézy vyplývajúcej z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej

rozhodnutia súdov predstavujúce *res iudicata* „majú zostať nedotknuté“, je potrebné na možnosť prelomenia záväznosti a nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí hľadiť ako na krajnú výnimku z tejto zásady. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (k tomu porovnaj napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016). V súlade s tým aj odborná právnická literatúra konštatuje, že „narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch“ (por. publikáciu *Civilný sporový poriadok*, Nakladatelství C. H. Beck, Praha, 2016, na str. 1326).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (por. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 C.s.p.

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C.s.p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 C.s.p.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C.s.p., je (procesnou) povinnosťou dovolaťľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 C.s.p. v spojení s § 431 ods. 1 C.s.p. a § 432 ods. 1 C.s.p.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolaťľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Podstatnou zmenou oproti právnej úprave účinnej do 30. júna 2016 je, že zákon už nestanovuje povinnosť (ani možnosť) dovolacieho súdu *ex offio* skúmať, či v konaní došlo k procesným vadám tejto povahy. Vzhľadom na viazanosť dovolacím dôvodom sa dovolací súd zameriava výlučne na skúmanie existencie tej vady zmätočnosti, ktorá bola uplatnená v dovolaní. Prítom aj naďalej platí, že pre záver o prípustnosti dovolania z dôvodu zmätočnosti nie je významný subjektívny názor dovolaťľa tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (por. napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 127/2012, 2 Cdo 609/2015, 3 Cdo 29/2016, 4 Cdo 133/2015, 5 Cdo 467/2014, 6 Cdo 5/2014, 7 Cdo 7/2016, 8 Cdo 450/2015).

13. Podľa § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. V danom prípade žalobkyňa uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p., podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolaťľka existenciu tejto vady konania vidí v tom, že tak súd prvej inštancie ako aj odvolací súd neprihliadli na ňou

predložený listinný dôkaz „druhá strana záznamu o podaní vysvetlenia osoby V., zo dňa 19.9.2011“, neprihliadli na to, že žalobkyňa je osobou s ťažkým zdravotným postihnutím, odvolací súd v zmysle § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania nenariadil pojednávanie a žalobkyňu nevypočul a v zmysle § 213 ods. 3, 4 O.s.p. nezopakoval a nedoplnil dokazovanie.

15. Odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. sa rozumie nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka občianskeho súdneho konania (napr. práva zúčastniť sa na pojednávaní, vyjadrovať sa k veci, navrhovať dôkazy, podať opravný prostriedok alebo vyjadrenie, v stanovenej lehote urobiť procesný úkon a pod). V prejednávaní veci z obsahu spisu nevyplyva, že by žalobkyňi bolo niektoré z týchto práv odňaté.

16. Dovolateľka namieta, že súdy neprihliadli na skutočnosť, že v osobe žalobkyne ide o osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, čo žalobkyňa prezentovala už v podanej žalobe, kde uviedla, že je osobou na plnom invalidnom dôchodku, sama sa stará o dvoch synov a nemá dostatok financií na úhradu súdneho poplatku, nevlastní žiaden majetok a byt v ktorom býva, nie je v jej vlastníctve.

17. Ťažké zdravotné postihnutie nie je to isté, čo invalidita. Človek, ktorý je uznaný za invalidného, nemusí byť uznaný aj za ťažko zdravotne postihnutého a naopak. O ťažkom zdravotnom postihnutí rozhoduje úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a o invalidite Sociálna poisťovňa. Rôzne sú aj zákony, podľa ktorých rozhodujú. Invalidita sa posudzuje podľa zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, kým ťažké zdravotné postihnutie podľa zákona č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Invalidita znamená pokles schopnosti pracovať (vykonávať zárobkovú činnosť) o viac ako 40 % v porovnaní so zdravým človekom. Ťažké zdravotné postihnutie má vplyv na schopnosť viesť aktívny život, čo sa nemusí vždy úplne prekryvať so schopnosťou pracovať. Dokladom o ťažkom zdravotnom postihnutí je preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pomocou ktorého si jeho držiteľ uplatňuje rôzne výhody a zľavy.

18. Podľa § 4 zákona č. 447/2008 Z.z., práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako každému v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou osobitným predpisom, ktorým je zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov.

19. Žalobkyňa v konaní pred súdom prvej inštancie tvrdila len to, že je poberateľkou invalidného dôchodku, v súvislosti s čím žiadala priznať jej oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Ako bolo vyššie uvedené, uznanie osoby za invalidnú, neznamená zároveň, že sa jedná o osobu ťažko zdravotne postihnutú. Žalobkyňa v konaní pred súdmi nižších stupňov netvrdila a v dovolacom konaní ani nepreukázala, že je držiteľkou preukazu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, a v dovolaní ani neuviedla, v čom (v súvislosti s takýmto prípadným postihnutím) jej súd znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva (v zmysle antidiskriminačného zákona).

20. Žalobkyňa ďalej namieta vady súvisiace s dokazovaním. Dokazovanie je časť občianskeho súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci (por. § 187 ods. 1, 2 C.s.p.). Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd v občianskom súdnom konaní nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (por. § 120 ods. 1 O.s.p., teraz § 185 C.s.p.), a nie účastníkov konania. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykoná všetky účastníkom navrhované dôkazy, nezakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 420 písm. f/ C.s.p., lebo týmto postupom súd znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva. Prípustnosť dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je spôsobilé založiť ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov, pretože do obsahu práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov

súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97).

21. Dovolateľka za procesný postup súdu, ktorým jej mala byť odňatá možnosť pred súdom konať označila aj to, že odvolací súd na prejednanie odvolania podľa § 214 ods. 1 O.s.p. nenariadil pojednávanie.

22. Na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ ide o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 214 ods. 1 O.s.p.). V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.).

23. Z ustanovení § 214 ods.1 a 2 O.s.p. vyplýva, že (len) v prípadoch uvedených v § 214 ods.1 O.s.p. je odvolací súd povinný nariadiť pojednávanie, v ostatných prípadoch však môže rozhodnúť aj bez nariadenia odvolacieho pojednávania. O tom, či v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje ustanovenie § 214 ods. 1 O.s.p., bude nariadené odvolacie pojednávanie, rozhoduje odvolací súd sám.

24. V danom prípade: a/ odvolací súd dospel k záveru, že netreba zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ nejde o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a c/ nariadenie odvolacieho pojednávania nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem.

25. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu zodpovedal v danom čase postup odvolacieho súdu ustanoveniu § 214 ods. 1 a 2 O.s.p. a nemal za následok procesnú vadu konania uvedenú v § 420 písm. f/ C.s.p.

26. Dovolateľka namieta, že odvolací súd porušil ustanovenie § 213 ods. 3, 4 O.s.p.

27. Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. je odvolací súd viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7 O.s.p. V zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. vtedy, keď má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám a v zmysle § 213 ods. 4 O.s.p., odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých účastníkmi konania, ak ich nevykonal súd prvého stupňa, hoci mu ich účastníci navrhovali, alebo za podmienok ustanovených v § 205a.

28. V prejednávannej veci však odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1, 2 O.s.p., keď napadnutý rozsudok považoval vo výroku za vecne správny a v celom rozsahu sa stotožnil aj s jeho odôvodnením. Nebol preto dôvod na opakovanie, či dopĺňanie dokazovania vykonaného už súdom prvej inštancie v zmysle ustanovenia § 213 ods. 3, 4 O.s.p.

29. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolateľka neopodstatnene tvrdí, že súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne proti rozsudku krajského súdu nie je podľa § 420 písm. f/ C.s.p. dôvodné, preto ho ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, odmietol (§ 447 písm. c/ C.s.p.).

30. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C.s.p.). O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie.

31. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.